

УДК 33.336

Ігор СТЕФАНІВ

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Резюме. Розкрито сутність процесів удосконалення інвестиційного клімату в Україні. Проаналізовано фактори, що стримують розвиток вітчизняних товаровиробників. Запропоновано напрямки реалізації економічного потенціалу підприємств. Описано методи стабілізації економічної системи. Сформовано пропозиції з підвищення ефективності управління джерелами фінансових ресурсів. Окреслено необхідність інтенсифікації інвестиційних процесів. Висвітлено проблеми системи державного регулювання інвестиційної діяльності. Розроблено загальні напрямки удосконалення ринкового середовища, зокрема за рахунок створення умов для появи ефективних власників, стимулювання процесів інтенсифікації підприємницької діяльності, удосконалення методів управління капіталом, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, формування ефекту економічної дифузії, створення умов для швидкого розвитку пріоритетних галузей економіки.

Ключові слова: інвестиції; фінансові ресурси; інвестиційна політика фінансові потоки; ефективність управління ресурсами.

Ihor STEFANIV

DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF THE STATE INVESTMENT POLICY IN UKRAINE

Summary. The process of improving the investment climate in Ukraine is described. Factors that hinder the development of domestic producers are analyzed. Directions of the economic potential of enterprises are formed. Described stabilize the economic system. Methods for increasing the efficiency of resource management are proposed. The need to intensify investment process is outlined. The problems of state regulation of investment activities are illuminated. Formed in the general direction of improving the investment environment, in particular by creating the conditions for the emergence of effective owners, encouraging intensification of business processes, improve management investment capital, improving the efficiency of financial resources, the formation of the economic effect of diffusion, enabling rapid development of priority sectors, development of export capacity of the country to improve the quality of domestic products and increasing its level of competitiveness in the market, the socialization of the economy, increasing aggregate demand and capacity of the domestic market, the development of effective conditions for the transformation of savings into investment rising technological production.

Key words: investment, financial resources, investment policy cash flows, the effectiveness of resource management.

Постановка проблеми. Формування ефективної економічної системи, яка повинна бути спрямованою на розвиток господарюючих суб'єктів, є одним із пріоритетних завдань держави у даний час. Існуюча практика виробничої діяльності свідчить, що в Україні ще не втрачений повністю економічний потенціал: у нас є природні ресурси, кваліфіковані кадри, виробничий досвід, напрацьовані наукою методи управління виробничими процесами. Проте для ефективного їх використання не вистачає ні грошей, ні сучасних технологій. Вітчизняні інвестори не здатні наповнити виробництво достатньою кількістю ресурсів. Потрібні зовнішні джерела капіталу, серед яких найважливіше місце відводиться інвестиціям.

Інвестиційні ресурси сприяють стабілізації економіки, разом із ними привносяться у виробництво новітні технології, методи управління фінансовими та матеріальними активами. Саме їх кумулятивний ефект забезпечує швидке економічне зростання виробничих підприємств, що, у свою чергу, призводить до підвищення якості продукції, наповнення ринку вітчизняними товарами та послугами. Загалом, інвестиції є тим важелем, за допомогою якого зростає ВВП, вони інтенсифікують економічні процеси, сприяють зростанню пропозиції товарів та послуг, стабілізують їх ціни, стимулюють процеси реструктуризації економічної системи, створюють передумови для появи ефективних власників. Їх джерела, структура, обсяги, напрямки використання повинні бути сформованими таким чином, щоб можна було швидко відновити виробничу складову економіки, використовуючи принцип: все, що можна виробляти в Україні – потрібно створювати тут. А для цього необхідно стимулювати процеси нарощування обсягів виробництва, використовуючи технології та досвід інвесторів, формувати стійку інформаційну систему, яка б ефективно супроводжувала виробничі процеси.

Актуальність наукових досліджень за даною тематикою зумовлена необхідністю інтенсифікації інвестиційних процесів, удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами в напрямку нормалізації економічних процесів, вирішення значного кола державних завдань, спрямованих на реструктуризацію економічної системи, удосконалення технологічної, структурної, інформаційної складової економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми удосконалення інвестиційного середовища в Україні є предметом дослідження вітчизняних вчених. Теоретико-методологічні аспекти його реформування описані у працях О. Барановського, Б. Данилишина, Н. Демчишак, І. Крючкової, Т. Кліменко, М. Крупки та інших. Науковцями сформовані основи процесів удосконалення економічної політики, механізмів її реалізації. Проте ще й до сьогодні існує проблема реформування системи законодавчого та нормативного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Крім того, необхідно розробити принципи та матеріалізувати процес постійного удосконалення форм і методів контролю за ефективністю управління залученими ресурсами, сформувати напрямки розвитку інвестиційної політики на мікрорівні.

Мета статті – розроблення напрямків удосконалення інвестиційної політики держави, механізму управління інвестиційними ресурсами на мікро- та макрорівнях.

Виклад основного матеріалу. Інвестиції є засобом пришвидшення процесів обороту капіталу суб'єктів господарювання. Вони забезпечують зростання рівня прибутковості, формують пріоритетні напрямки розвитку економіки, стимулюють процеси реструктуризації системи управління економічною діяльністю, забезпечують створення наукомістких виробництв, підвищують рівень соціальних стандартів. За допомогою інвестиційних ресурсів здійснюється приріст ВВП, пришвидшується його перерозподіл між учасниками економічних процесів, галузями економіки. При цьому рівень розвитку окремих складових економічної системи залежить від державних пріоритетів та цілей, які, у свою чергу, повинні відповідати основним потребам суспільства. Напрямки використання фінансових ресурсів визначаються типом та формою реалізації інвестиційної політики.

Більшість учених дотримується точки зору, що під інвестиційною політикою потрібно розуміти систему заходів, які здійснюються державою у напрямку формування необхідних умов для активізації інвестиційної активності, стабілізації економічної системи та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання [6]. Вона, як форма управління ринковим середовищем, задає напрямки розвитку економіки. Її складові матеріалізуються через процеси управління підприємницькою діяльністю.

Результат удосконалення інвестиційної політики повинен стимулювати розвиток процесів інтенсифікації виробничої складової економіки, підвищення рівня підприємницької активності. При цьому, основними цілями удосконалення інвестиційного середовища повинні стати:

- створення умов для появи ефективних власників;
- стимулювання процесів інтенсифікації підприємницької діяльності;
- удосконалення методів управління інвестиційним капіталом;
- підвищення ефективності використання фінансових та матеріальних ресурсів;
- пришвидшення процесів переливу коштів із однієї галузі економіки в іншу;
- формування ефекту економічної дифузії, коли розвиток однієї галузі тягне за собою інтенсифікацію інших;
- створення умов для швидкого розвитку пріоритетних галузей економіки;
- розвиток експортних можливостей країни;
- підвищення якості вітчизняної продукції та зростання рівня її конкурентноздатності на ринку;
- соціалізація економічної системи;
- збільшення величини ВВП;
- зростання сукупного попиту і ємності внутрішнього ринку;
- формування ефективних умов для трансформації заощаджень в інвестиції;
- підвищення рівня технологічності виробництва;
- формування нових типів виробництв за рахунок використання інновацій;
- зростання експортних можливостей України;

- формування ефективної системи захисту інтересів вітчизняних товаровиробників.

Сьогодні, як і раніше, найбільшу увагу інвесторів привертають такі галузі, як сільське господарство, переробна галузь, електроенергетика, автомобільна та авіаційна галузь. Однак в Україні так і не створені необхідні умови для притоку інвестиційних ресурсів в економіку. Ще до сьогодні існує значна кількість факторів, які не стимулюють розвиток інвестиційного середовища. Серед них потрібно виділити такі:

1. Недосконала законодавча база. Цей фактор формує інформаційні перешкоди, бюрократизм та корупцію, що стримує бажання потенційних інвесторів залучати власний капітал в Україну. Окрім того, існує значна кількість законодавчих та нормативних актів, які регулюють інвестиційну діяльність, що ускладнює процеси ведення бізнесу і збільшує витрати із його супроводу. Валові витрати, ризики зростають, прибутки – зменшуються. Рівень ефективності інвестиційного бізнесу знижується.

2. Відсутність стабільності у системі державного регулювання економіки. Цей фактор унеможлиблює тривале ведення власної справи – інвестори бояться, що раптові зміни в управлінні економікою призведуть до втрати їх грошей. В умовах невизначеності лише державні гарантії стабільності системи управління можуть знизити ризики комерційної діяльності.

3. Неefективна фіскальної система. Одним із основних факторів, що стримує розвиток інвестицій, є наявність великої частки економіки, яка перебуває в тіні. Така система функціонування є незвичною та не прийнятною для іноземних інвесторів, що створює перепони для ефективного управління інвестиційними ресурсами.

4. Стагнаційна митна політика. В Україні потрібно створити умови для зняття митних обмежень щодо використання закордонних новітніх технологій, які можуть бути використані для підвищення рівня продуктивності праці та якості продукції.

5. Нерозвиненість кредитної системи. Новітня практика ведення бізнесу пов'язана з постійним пошуком ресурсів для розвитку власного бізнесу. Відсутність надійних систем формування, концентрації та збереження фінансових ресурсів відштовхує потенційних інвесторів, призводить до зменшення рівня ефективності виробничої діяльності.

Усі ці фактори унеможливають інтенсифікацію інвестиційних процесів. З метою їх усунення необхідно:

1. Здійснити реструктуризацію системи державного управління економікою в напрямку удосконалення процесів адміністрування економічних відносин, усунення прямого державного впливу на суб'єкти господарювання.

2. Суттєво реформувати дозвільну систему. Потрібно сформувати прості, зрозумілі, стабільні правила гри і запровадити контроль за їх дотриманням. Необхідно спростити процедури входу і виходу, зміни напрямків та форм ведення бізнесу. Для переважної більшості видів підприємницької діяльності повністю ліквідувати державні дозволи та ліцензії. Це сприятиме поживленню комерційної активності в країні, адже у 2013 році Україна посіла 164-е місце у рейтингу економічних свобод [5].

3. Спростити систему оподаткування, форми та методи контролю за справлянням податків. Сьогодні існує значна кількість недоліків у цій системі. Основними серед них є:

- складність та суперечливість;
- фіскальна спрямованість;
- складний процес адміністрування.

Усе це сприяє можливості ухиляння від сплати податків та порушення податкового законодавства. І не дивно, адже сьогодні Україна займає одне із останніх місць у світі за простотою сплати податків [5].

Реформування системи оподаткування можна здійснити за рахунок зниження податкових ставок, зміни форм та методів справляння податків, стимулювання суб'єктів господарювання до своєчасності та повноти здійснення податкових платежів. Для інвестора основним фактором при виборі місця та об'єкта залучення коштів є мінімальні податкові платежі, прості, зрозумілі та прийнятні методи їх справляння. Потрібно знизити податковий

тиск, скоротити кількість податкових перевірок, усунути прямий вплив податківців на підприємців. Для інтенсифікації процесів запровадження інновацій слід знизити удвічі ставку податку на прибутку для виробників наукоємної продукції.

4. Як найшвидше інтенсифікувати фінансову та кредитну систему з метою наповнення економіки фінансовими ресурсами та удосконалення системи банківського обслуговування. Для цього необхідно:

- забезпечити стабільність національних грошей;
- здійснити нормалізацію фінансової системи;
- наповнити економіку кредитними ресурсами;
- знизити вартість позичкових грошей;
- стимулювати розвиток систем довготермінового кредитування.

Для зменшення рівня кредитних ставок потрібно:

- удосконалити систему контролю за кредитними портфелями банків;
- стабілізувати політичну та економічну ситуацію в країні;
- використовувати принципи диверсифікації кредитів за їх видами;
- знижувати величину операційних та непродуктивних витрат банківських установ.

5. Відновити практику сумісного інвестування. Залучати в інвестиційні процеси різноманітні фінансові та кредитні організації. Це стабілізує прибутковість інвестиційних операцій та знизить рівень їх ризикованості.

6. Формувати умови для розвитку ринкових механізмів. Однією із причин низького рівня ефективності виробничої системи України є нерозвиненість ринкової інфраструктури. Упродовж минулих років державою здійснювалися різноманітні кроки з її розвитку, але вони так і не призвели до суттєвих позитивних результатів. Оскільки переважна частина суб'єктів господарювання функціонує в умовах невизначеності, то для стабілізації виробничих процесів необхідно стимулювати розвиток економічних зв'язків, фінансових механізмів взаємодії на ринку. Вони повинні мати цільову спрямованість, бути системними, тривалими, здатними до самоорганізації та самовдосконалення. Функціонуючи відокремлено, вони стимулюватимуть розвиток один одного, формуючи ефективну комунікативну та інформаційну систему, яка здатна забезпечити процеси самореалізації суб'єктів господарювання. При цьому інфраструктурна складова повинна підтримувати механізми рівноваги обороту інвестиційних ресурсів, які використовуються на досягнення стратегічних господарських цілей.

Для інвестиційної системи найважливішою складовою процесу оборотності капіталу є трансформація ресурсів у дохід (за наявності оптимального рівня прибутковості) і навпаки. Чим легше і швидше відбувається цей процес, тим ефективніше використовуються кошти, тим продуктивнішими є вони. І тут ринкова інфраструктура повинна забезпечити постійний кругообіг ресурсів, ефективно їх розміщення у просторі та часі. А для цього необхідно:

- стимулювати розвиток зовнішньоекономічних зв'язків;
- сформувати і дотримуватися однакових правил гри для всіх суб'єктів ринку;
- скасувати обмеження у використанні іноземних новітніх технологій та досвіду в Україні.

7. Стимулювання процесів інноваційного розвитку країни. За умов жорсткої конкуренції та незначної державної підтримки вітчизняні виробники втрачають власні позиції на ринку. Непродуктивні технології, відсутність новітніх систем управління виробництвом сприяє зниженню обсягів виробництва. Потрібні новітні системи управління ресурсами, ефективні методи контролю за виробництвом. Лише у такому випадку виробнича діяльність стане прибутковою.

Ефективність інвестиційної діяльності залежить від раціональності управління залученими коштами. Чим краще функціонують виробники, чим ефективніше використовують наявні активи, тим швидше матеріалізується прибуток, зростає його величина, а у загальнодержавних масштабах відбувається приріст ВВП, підвищується рівень соціальних стандартів. Результатом інтенсифікації інвестиційної діяльності є збагачення людей, покращення якості їх життя. При цьому варто пам'ятати, що інтенсифікація виробництва не є панацеєю від застійних явищ, вона обов'язково повинна супроводжуватися зростанням якості та асортименту продукції. Процес розширення впливу вітчизняних підприємств на

внутрішньому та зовнішньому ринках дозволить сформувати нові переваги у конкурентному середовищі, що є основним напрямком реалізації державної інноваційної політики.

Висновки. Формуючи підсумок, необхідно відзначити, що усі заходи з удосконалення інвестиційної політики на державному та регіональному рівнях повинні бути спрямовані на підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарювання. Цей процес повинен бути безперервним, тривалим, сформованим таким чином, щоб державна система управління інвестиційними процесами постійно вдосконалювалася. Тільки за таких умов можна залучати достатні обсяги інвестиційних ресурсів у виробництво, гарантувати швидку їх окупність та прийнятний рівень прибутковості для інвестора. Усе це сприятиме зростанню рівня інвестиційної активності, економічної ефективності, платоспроможності та фінансової стійкості виробників.

Ефективна інвестиційна політика повинна стати тим важелем, який дозволить вивести Україну зі стадії економічної стагнації, розвинути виробничу, наукову та інформаційну складову економічної системи.

Conclusions. Shaping up, it should be noted that all measures to improve the investment policy at the national and regional levels should be aimed at improving the functioning of businesses. This process should be continuous, long, formed so that the public investment management processes continuously improved. Only under such conditions can stimulate the growth of investment resources into production, to ensure their prompt return and an acceptable rate of return for the investor. All this will increase the level of investment activity, economic efficiency, solvency and financial stability producers. Effective investment policy should be the lever that will bring Ukraine to the stage of economic stagnation, develop production, research and information component of the economic system.

Використана література

1. Данилишин, Б.М. Економіка України: життя після кризи [Текст] / Б.М. Данилишин // Дзеркало тижня. – 2009. – №1(729).
2. Жаліло, Я. Тактичні пріоритети та стратегічні орієнтири економіки України [Текст] / Я. Жаліло. – К.: НІСД, 2008. – 88с.
3. Лафитский, И.И. Зарубежный опыт стимулирования инвестиционной деятельности в промышленности [Текст] / В.И. Лафитский, С.Е. Нарышкин // Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. – 2006. – №3. – С. 3–15.
4. Марцин, В.С. Координація інвестиційної діяльності в регіонах в умовах глобалізації [Текст] / В.С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №11. – С.159–171.
5. Спрощення дозвільної системи і бюрократія: хто кого? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/24880953.html>
6. Формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в економіці України: монографія [Текст] / М.І. Крупка, Д.В. Ванькович, Н.Б. Демчишак, М.І. Кульчицький. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 404 с.